

Javítókulcs
10. évfolyam
1. forduló
2015.01.13.

A feladatok legkisebb, önállóan értékelhető részeit, az itemeket a magyar ABC kisbetűivel jelöltük. Az itemek már nem bonthatók fel részteljesítményekre, ezért azok már csak kétféleképpen minősíthetők: a tanuló megoldotta, vagyis az item megoldása jó, illetve a tanuló nem oldotta meg, vagyis az item megoldása nem jó. Az első esetben az item betűjelét kell bekarikázni. Ha a tanuló megoldása nem egyezik meg teljesen a javítókulcsban (ez főként az esszéire vonatkozik) megadott válaszokkal, az eddig bevált gyakorlat szerint a szakirodalommal igazolható jó válasz is pontot ér.

1.

- a) Hamis
- b) Hamis
- c) Igaz
- d) Igaz
- e) Hamis
- f) Hamis
- g) Hamis
- h) Igaz
- i) Igaz
- j) Hamis
- k) Igaz
- l) Igaz

összesen: **12 pont**

2.

- a) Ebből a három társadalmi csoportból jött létre a jobbagység a volt Római Birodalom területén.
- b) A háromnyomásos gazdálkodáshoz kapcsolódik.
- c) Lengyelország csatlakozott a nyugati keresztény egyházhoz / I. Boleszláv hozta létre Gnieznoban az önálló érsekséget.
- d) lovagi erények
- e) a magyarok vándorlásához kapcsolódnak

összesen: **5 pont**

3.

- a) A lábítószövőszék aláhúzása, mert az ipari eszköz, a másik kettő a földműveléshez kapcsolódik.
- b) A központi hivatalok aláhúzása, mert a dominatushoz kapcsolódik, a másik két fogalom a principatushoz.
- c) Tisza aláhúzása, ez a Kárpát-medencében található / a honfoglalás utáni területünkön van, a másik kettő az Etelközhez kapcsolódik.
- d) Róma aláhúzása, mert itt nem szenvedtek vereséget a kalandozó magyarok, a másik két helyen igen.
- e) Salamon aláhúzása, ő magyar király, a másik kettőt I. (Szent) László szentté avattatta.

összesen: **5 pont**

4.

- a) XIII.
- b) Dzsingisz kán
- c) nomád
- d) Kijevet

összesen: **4 pont**

5.

- a) az investitúra háborúban a pápaság és császárság megegyezése (a worms-i konkordátum) bejelölése (1122)
- b) Könyves Kálmán meghódítja Dalmáciát bejelölése (1105), mert a párizsi egyetem alapítása a XII. sz. közepe - 1150
- c) Habsburg Rudolfot német-római császárrá választják bejelölése (1273), a morvamezei ütközet 1278

(Az indoklás nem szükséges a feladatonként 1-1 pont eléréséhez.)

összesen: **3 pont**

6.

a) az időrend helyes (a táblázat felső sora teljes) – részpont nem adható

b-j)

Hódító Vilmos	IV. Henrik	II. András	IV. Béla	IV.(Szép) Fülöp	Károly Róbert	Nagy Lajos
h) 1066-ban győzelem az angolok felett	e) Canossa-járás	d) az Aranybulla kiadása i) a kehidai oklevél	f) (1267)-a a servienseket az általa kiadott törvényben nemeseknek nevezik	b) az első francia rendi gyűlés	g) Rozgonyi csata j) Bécset elkerülő kereskedelmi útvonal megnyitása	c) nápolyi hadjárat

k) III. Ince

l) pápa, nem világi uralkodó

összesen: **12 pont**

7.

a) gótikus

b) párizsi Notre Dame bejelölése

c) Chartres-i székesegyház bejelölése

összesen: **3 pont**

8.

	Hibás szöveg	Javított változat
a)	származási	területi
b)	paloták	várak
c)	uradalmat	várispánságokat
d)	báró	ispán
e)	jobbágyokat	várjobbágyokat
f)	járások	vármegye
g)	járásbírák	megyésispánok

(Csak a teljes sor esetén adható 1 pont. Részpont nem adható)

összesen: **7 pont**

9.

[illegible]

- a) Árpád beírása
- b) Gergely beírása
- c) zsinat beírása
- d) Imre beírása
- e) senior beírása
- f) Avignon beírása
- g) tized beírása
- h) levantei beírása
- i) miles beírása
- j) kontár beírása
- k) Sámuel beírása
- l) York beírása
- m) arabok beírása
- n) primo genitura
- o) az utódlásban az elsőszülött joga
- p) I. (Szent)István szakított a korábbi senioratussal / a senioratus rendjét váltotta fel Magyarországon is az új utódlás.**

összesen: **16 pont**

10.

Az 1222-ben kiadott Aranybulla megtiltotta egész vármegyék **eladományozását** (1), méltóságok **halmozását**. A bulla 31.cikkelye, az ellenállási **záradék** feljogosította a bárókat és a főpapokat az ellenállásra (1). A **szervienseknek** kedvezett elsősorban, adómentességüket megerősítette, (1) bírói ítélet nélkül nem foghatók el, szabadon végrendelkezhetnek, kizárólag az ország védelmében kötelesek hadba vonulni (1)

maximális 4 pont akkor adható, ha a feladatban szereplő szavak helyes szövegösszefüggésben szerepelnek.

összesen: **4 pont**

11.

a) III.Béla jövedelme regáléjövedelmekből

b) út-és révvámokból

c) vásárvámokból

d) a királyi vármegyékből és várispánságokból származik.

e) I. Istvánhoz képest jövedelmének nagyobb részét biztosítják a regálék, vámok, vásárok, stb., míg István korában a királyi birtokok biztosították a jövedelem nagy részét.

összesen: **5 pont**

12.

1 pont – a témataratás

1 pont – A választ logikus szövegösszefüggésbe illesztette a tanuló a helyes történelmi szakszókincs alkalmazásával

Lehetséges válaszok: Magyarország a XIV. században gazdag volt arany-és ezüstlelőhelyekben. A feltárt bányákat korábban kiadták egy-egy bányatársaságnak, amelyek az arany 1/10-ét, az ezüst 1/8-át a királynak adták. (1) Ezt hívják urburának (bányabérnek). A királyé volt a pénzverés monopóliuma is (1). A király az urbura egyharmadát átengedte annak, akinek a birtokán a lelőhely volt, hogy érdekeltté tegye a földbirtokosokat is (1) (1327) Nekcsei Demeter tárnokmester volt a reformfolyamat kidolgozója (1) 1326-ban új értékálló aranyforintot (23,5 karátos aranyból kb.3,5 gramm súlyú) veretett firenzei mintára (fiorino d'oro) Körmöcbányán (1) Korábban a király évente új pénzt adott ki, csökkentett nemesfémtartalommal (pénzrontás). Az új pénzt a vármegyék kötelesek voltak 50%-os felárral megvásárolni az így kapott nyereség volt a „kamara haszna” (lucrum camarae). (1) Az új aranyforint miatt megszűnt a kamara haszna, tehát a bevételek kiesésének pótlására új adófajtára volt szükség. (1) Az új adó a kapuadó lett. (1) Minden olyan jobbágytelek után kellett fizetni, amelyeknek a kapuján egy szénásszekér át tudott haladni.(1) Ez jobbágyportánként 18 dénár volt. (1) A nemesek adómentesek maradtak. Támogatta a szabad királyi városok fejlődését azzal, hogy ezek csak a királynak fizettek adót, önkormányzattal rendelkeztek, és fallal vették körül magukat. (1) A király így a városokra támaszkodhatott a bárókkal szemben. A bányászat fellendülésével bányavárosok jöttek létre (pl. Selmecbánya) (1) Új külkereskedelmi vám a harmincadvám. (1) A kereskedelem fellendülését segítette az 1335-ös visegrádi királytalálkozón kötött megállapodás is (1): I. Károly (Károly Róbert) megegyezett Luxemburgi Jánossal, hogy Bécset megkerülő kereskedelmi utat jelölnek ki, mivel mindkét ország érdekeit sértette Bécs árumegállító joga (árumegállító jog: a város a rajta keresztül haladó kereskedőket arra kényszerítette, hogy áruikat kirakják, s a városban szokásos szabad áron kínálják.) A városiasodás folyamata, amely európai viszonylatban későn, IV. Béla korában bontakozott ki, az Anjouk alatt fellendülőben volt. Károly Róbert és Nagy Lajos fontos jövedelemforrást láttak a királyi városokban, és következetesen igyekeztek szaporítani a számukat. A kiszemelt településeket királyi vagy királynéi tulajdonba vették, kiváltságokkal ruházták fel és szabadnak nyilvánították, adójuk tehát ettől fogva a kincstárt gazdagította. Kezdett kialakulni a magyar városok két típusa a szabad királyi város és a mezőváros. „Igazi” városnak egyre inkább azt tekintették, amely nemcsak kiváltságokkal, hanem falakkal is meg van erősítve. Belőlük alakult ki a szabad királyi városok csoportja. Székesfehérváron és Esztergomon kívül azok a települések váltak szabadkirályi várossá, amelyeknek földrajzi fekvése kedvező volt.) A legfőbb utak Budán futottak össze, amely a 14. századtól az „ország közepe”, legfontosabb városa lett.(1) A kiválasztott települések fejlődését gazdasági előjogok segítették: kereskedőik vámmentesen közlekedhettek egy-egy országrészbe, árumegállító jogot kaptak.

összesen: **14 pont**

Felhasznált irodalom: Érvényben lévő tankönyvek, történelmi atlaszok

www.kozgazd.hu/tetelek/.../Karoly_Robert_gazdasagpolitikaja.doc

Herber – Martos – Moss – Tisza: Történelem 3., Reáltanoda Alapítvány, 1994.

Kiss – Béry Miklós: Károly Róbert és Nagy Lajos. Duna International Könyvkiadó KFT, 2011.

http://magyartortenelem.blog.hu/2009/01/19/karoly_robert_uralkodasa_1308_1342

http://www.lovagok.hu/tortenelem/karoly_robert_utja_a_kiralyi_tronig.html

http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/1308_november_27_karoly_robert_kirallya_valasztasa_pesten/

Feladatlap: **összesen: 90 pont**